

vydávanom lačnými guľôčkovými perami poslucháčov snažiacich sa zapísať si aspoň úryvky prednášaného materiálu. Pedagóg má dobrý pocit, že jeho myšlienky sú natrvalo zapísané v karisblokoch svojich napoly zbláznených žiakov. Často opakovanou otázkou - *Máte už?* - možno dosiahnuť pozoruhodný stupeň vypúlenia očných buliev a aktivity slinných žliaz týchto robotníkov písacích potrieb. Prípadné otázky študentov sa odsúvajú na koniec prednášky, keď už, pravdaže, nie je čas na ich zodpovedanie.

8. Učiteľ sa má vyhýbať najnovším poznatkom výskumu. Často nie je isté, či ich v najbližšom čase nevyvrátia nové objavy a obsah prednášky by sa mohol z roka na rok meniť. Najhoršie sú situácie, keď existuje viac hypotéz príslušného biologického javu. Ich prezentovanie poslucháčom je osudovou chybou vedúcou k nekonečným diskusiám, ktoré by v predpoludňajších hodinách mohli viesť k zmeškaniu obeda. Najistejšie je uvádzať časom overené pravdy (Zem sa točí okolo Slnka, teleso ponorené do kvapaliny...). Nápiť prednášky takto môže zostať nezmenená po celú kariéru pedagóga a bez problémov mu posluží na zisk všetkých akademických titulov. Opäť zdôrazňujem, že je dôležité vyhýbať sa zbytočným opisom experimentálnych dôkazov vedúcich k základným objavom. Na otázky tohto typu je vhodné vymyslieť si zaujímavú príhodu, najlepšie okorenú pikantériami z intímneho života príslušného vedca.

9. Neodporúča sa márne čas vysvetľovaním evolučnej teórie. Treba ju zhrnúť do tvrdenia, že človek pochádza z opice a uviesť vtipné príklady zo súčasnosti. S veľkým záujmom sa stretáva podrobný opis Darwinovej cesty okolo sveta, počet búrok, chorôb a zranení, ktoré prekonal. Prizvať si možno kolegu z katedry geografie, ktorý je schopný predniesť pútavý cestopis o Galapágoch. Učiteľ sa nemusí brániť prijať názor, že svet stvoril Boh, a ten strieďať s vierou v evolúciu v závislosti od počtu veriacich v auditóriu. Menej šťastná, ale použiteľná je alternatíva, keď sa učiteľ rozhodne pre jeden konštantný názor, ale pre nedostatok vlastných argumentov nemieni diskutovať o opačnom variante.

10. Šťastní sú tí členovia pedagogickej komory akademickej obce, ktorí sú schopní nenapodobiteľne povytáčať z kontextu celé kapitoly z rozličných učebníc biológie a poskladať ich do absolútne neprehľadných textov vysokoškolských skrípt. To im prináša obrovskú výhodu v porovnaní s ich menej tvorivými kolegami, pretože im odpadá starosť s prípravou prednášky. Výklad možno redukovat' na čítanie z textu, pričom tempo sa volí podľa jeho celkovej dĺžky a času trvania ich prednášky. Aj skúšanie sa značne uľahčuje. Skúšanému študentovi stačí zadať nadpis kapitoly a pozorne sledovať, či jeho interpretácia zodpovedá presnej štylizácii použitej autorom. Na zatraktívnenie skúšky možno zvolat' obecenstvo, určiť porotu a najúspešnejšiemu recitátorovi odovzdať čestné uznanie za umelecký prednes.

11. Najmä v dnešných devalvačných časoch má mať pedagóg záujem na vlastnej lacnej popularite. Tú môže získať predovšetkým nízkou náročnosťou pri skúšaní študentov. Testy treba zamerať na otázky vyžadujúce memorovanie nadpisov z vybranej učebnice. Otázky sa pritom nikdy nesmú začínať: *Prečo...?* Pri otázke sa niekedy odporúča do zátvorky napísať číslo strany v učebnici, na ktorej možno nájsť odpoveď. Študenti vysoko oceňujú odchod skúšajúceho z miestnosti na niekoľko minút.

Prezentovaná úvaha nemá ambície byť originálna. Naopak, jej autor čerpal z hlbokej studnice vlastných skúseností, ktorých sa mu dostalo počas štúdia. Je to sumár, ktorý budú v pravidelných intervaloch dopĺňať nové vlastné a interpretované poznatky.

Autor sa zároveň ospravedlňuje všetkým tým, ktorých prednášky boli skutočným zážitkom a ktorí v sebe ešte nenašli dostatočnú dávku pohodlnosti opísanú v uvedenom breviári.

Orgán a veda

Pavel Brunovský

Prológ

Ešte za hlbokkej totality si naša vrchnosť raz spomenula, že by bolo dobré pozrieť sa, čo si takí nebezpeční ľudia ako vedci medzi sebou cez hranice posielajú. Nie je to tak dávno, aby sme sa na výsledok nepamätali: namiesto separátu, o ktorý sme požiadali kolegu zo zahraničia, alebo separátov vlastnej práce uverejnenej v zahraničnom časopise nám prišla zelená kartička - a to, čo potom nasledovalo, nemožno nazvať inak, ako úmyselným šikanovaním. Chápal som to tak, že vrchnosti jednoducho išlo o to, aby nám na styky s podozrivým zahraničím prešli chuťky. Dnešná vrchnosť by už nemala pociťovať potrebu pohyb informácií obmedzovať. Naopak, potrebujeme sa "zviditeľniť", čerpať z toho, čo nám svet môže poskytnúť. Je to naozaj tak? O tom bude reč v nasledujúcom príbehu v dvoch dejstvách.

Dejstvo prvé

Jeho predohra siaha do roku 1992, keď som doktorandom Tokijskej univerzity predniesol 5 prednášok. Uzreli svetlo sveta aj ako písomný materiál v *Preprint Series* Oddelenia matematických vied pod číslom UTMS 93-41. Nič netušiacemu mi začiatkom tohto roka v balíku poslali z Tokia 20 výťahčiek. Namiesto nich mi však začiatkom roka prišla stará známa zelená kartička s výzvou dostaviť sa na colné konanie.

Optimisticky naladený, že hravo vysvetlím nedorozumenie, som sa vybral na colnicu na bratislavskej Hlavnej stanici. Optimizmus však veľmi skoro zo mňa vyprchal, keď som vkročil do ponurej chodbičky tvaru L, v ktorej sa tiesnil rad čakajúcich. Strácal sa v temnote vzdialenejšieho ramena chodby. Vyzeralo to na niekoľko hodín bez záruky, že vôbec v ten deň prídem na rad. Preto som obrátil svoju pozornosť na dve dôkladne zamrežované okienka vo výške pásu vo vstupnej nohe chodby L, pred ktorými stálo iba zopár ľudí. Žiaľ, keď som prišiel na rad, okienko sa zatvorilo a ja som za ním (vzhľadom na priamočiare šírenie svetla) videl iba prázdnu stoličku. Trvalo dobrú polhodinu, kým sa stolička opäť zaplnila torzom ženskej postavy. Torzu som sa snažil vysvetliť, že zásielka predstavuje môj vlastný výplod, a teda by nemala vyžadovať colné konanie.

To sa dobre povie, ale horšie urobí. Pokúšam sa vybaviť si, ako som mal umiestnenú hlavu, keď som do okienka hovoril. Teoreticky mi totiž vyjde, že som musel buď kľčať (má poloha okienka stránku k tomu priviesť?), alebo visieť za nohy zo stropu. Ani jedno som neurobil, z čoho vidno, že prax zasa raz prebehla teóriou.

Torzo ma vypočulo a odvetilo, že nemôže rozhodnúť, že sa mám obrátiť na pána colníka v zamrežovanom okienku č. 2. Tam som sa opäť chvíľu díval na stoličku, kým sa neobjavil Opasok. Zopakoval som mu svoj príbeh. Povedal, že sa musí spýtať. Vďaka tomu som sa opäť chvíľu pozeral na stoličku. Keď sa okienko znova zaplnilo, dozvedel som sa, že zásielku dostanem bez colného konania, ak japonským vízom v svojom pase preukážem, že som tam naozaj bol.

Dobre, že som nevisel zo stropu. Od radosti som totiž povyskočil, a to by mi v takom prípade mohlo byť osudné. Čože je ľahšie, ako skočiť domov po pas a predložiť ho aj s vízom? Moja radosť sa však vzápätí zmenila na žiaľ. Pas mi totiž medzičasom

